

วิญญานครูอยู่ที่ไหน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ ญาณประทีป
คณะมนุษยศาสตร์

“ความเจริญหรือความเสื่อมของชาตินั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชน ผลการอบรมเยาวชนของท่าน ถือได้ว่าเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของบ้านเมืองโดยแท้ เมื่อท่านได้เลือกหน้าที่ของท่านเช่นนั้นแล้วท่านต้องพยายามทำ ทั้งด้วยกายและด้วยใจ โดยเต็มกำลัง เพื่อให้สำเร็จผลโดยสมบูรณ์ ให้สมกับมีหน้าที่อันสำคัญ”

พระบรมราชาโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันข้างต้นนี้ ย่อมแสดงให้เห็นชัดเจนแล้วว่า ผู้เป็นครูนั้นต้องกระทำหน้าที่ครูให้สมบูรณ์ สมกับที่ตั้งใจไว้ว่า จะยึดถืออาชีพนี้เป็นสัมมาอาชีพ

คำว่า ครู บางท่านว่ามาจาก ครู ในภาษาสันสกฤตแปลว่า ครู (teacher) หรือแปลว่า หนัก (heavy) โดยสามัญทั่วไปก็หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนศิษย์ ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า หน้าที่ที่แท้จริงของครูก็คือสอนให้ศิษย์มีความรู้และอบรมให้ศิษย์เป็นคนดีมีศีลธรรมและ

เนื่องจากความเจริญทางวัตถุในปัจจุบัน จึงมักมีคนเรียกครูเป็นอย่างอื่น ไปอีกตามตำแหน่งหรือความยกย่อง เช่น อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ รวมไปถึงบุคคลเหล่านั้นก็คือครูนั่นเอง ในสมัยก่อนครูที่ขยันสอนวิชาความรู้และหมั่นอบรมศิษย์ให้เป็นคน ดีมีศีลธรรม เราเรียกครูคนนั้นว่า มีวิญญาณครู หมายความว่า จะนั่งดูตายหรือทอดทิ้งศิษย์นั้น ครูทำไม่ได้

ปัจจุบันฐานะของครูเปลี่ยนไป อาจจะไม่ค่อยมาจากฐานะทางเศรษฐกิจของครูสักหน้าไม่ถึงหลัง หรือค่านิยมทางสังคมเปลี่ยนไปโดยที่คนมักนิยมชมชอบ ครูที่มีปริญญามากกว่าครูที่สอนดีและมีวิญญาณครู หรือสภาพแวดล้อมที่ครูอยู่บีบคั้นให้ครูละทิ้งวิญญาณครู ก็อาจจะเป็นได้ สิ่งเหล่านี้เป็นที่ประจักษ์อยู่แล้ว ดังพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ตอนหนึ่งว่า

“...ไทยเราเคารพยกย่องครูมาก สงเคราะห์ครูเข้าไปในบุพการีรองจากบิดามารดา ไม่ว่าผู้ใด แม้มียศศักดิ์ มีอำนาจเพียงใด ก็ยังยำเกรง เชื่อฟังครู ไม่ลบหลู่ ไม่ลืมหูลืมตา เพราะเราถือว่าครูเป็นผู้ปลูกฝังทั้งความรู้และความดีให้แก่เรา เป็นผู้ทำนุบำรุงเราให้เป็นคนดีมีประโยชน์ แต่ข้าพเจ้ารู้สึกว่ ทุกวันนี้นักเรียนมีที่ทำที่แสดงว่าเสื่อมคลายความเคารพเชื่อฟังครูลง.....”

จากพระบรมราโชวาท จะเห็นได้ชัดเจนว่า ครูที่ดีหรือผู้ที่มีวิญญาณครูที่แท้จริงนั้น ไม่ว่าสมัยใด ศิษย์ก็ยังเคารพเชื่อฟังอยู่เสมอจากสิ่งที่ปรากฏในปัจจุบัน เห็นว่าวิญญาณครูค่อยทรอลงไปทุกขณะ ทั้ง

ที่ครูจงใจจะให้วิญญาณนั้น หมดไปหรือสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุให้หมดไปก็ ตามที่ ต่อไปนี้คือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและพบเห็นได้เสมอ ซึ่งผู้มีวิญญาณ ครูควรจะได้แก้ไขปรับปรุง ถ้ายังยึดอาชีพครู เป็นสัมมาอาชีพอยู่ มิใช่ เป็นทางผ่านเพื่อไปสู่อาชีพอื่น

คงทราบกันดีอยู่แล้วว่า โรงเรียนในประเทศไทยนั้น ทั้งระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของหลายกระทรวง เช่น โรงเรียนราษฎร์ของเอกชน โรงเรียนประชาบาลขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัด โรงเรียนประชาบาลของเทศบาล โรงเรียนประชาบาลและ โรงเรียนมัธยมศึกษา ของกรมสามัญศึกษา โรงเรียนสาธิตของวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โรงเรียนดังกล่าวนี้เป็นการศึกษาพื้นฐาน ของ ประเทศ ซึ่งมีอยู่ทั้งในชนบทในเมืองและกรุงเทพมหานครด้วย ครูผู้รับ ฝิดชอบต่ออนาคตของลูกหลานไทย โดยเฉพาะครูผู้ไว้วิญญาณครู จะ แทรกอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ดังที่กล่าวแล้ว และขึ้นชื่อว่าระบบข้าราชการไทยนั้น เขาว่ากันว่า “เข้าง่าย ออกยาก” ฉะนั้นครูชนิตนี้จะแฝงอยู่ ตามโรงเรียนต่างเป็นจำนวนมาก โรงเรียนใดมีครูชนิตนี้อยู่มาก โรงเรียน นั้นก็มีแต่อภัยศและหายนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกรรมของลูกหลาน ไทยตาต้า ๆ ทั้งหลาย

ลักษณะครูผู้ไว้วิญญาณครู จะมีดังนี้

ลักษณะที่ 1 ไม่ทราบว่าครูวงแหงหาอนมาจากไหน จึงดู เชื่องซึม บางทีก็หน้าแดงกำเพราะฤทธิ์สุราหรือไม่กี่หน้าซีดเป็นไก่ต้ม

มาสอนศิษย์บอกเลขในใจยังไม่ครบ 10 ข้อ ก็หลับคาโต๊ะเสียแล้ว แต่ก็ยังคงสอนและรับเงินเดือนตามปกติอยู่ทุกเดือน โดยไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ลักษณะที่ 2 ฤดูกาลหน้าน้ำซึ่งผ่านมานานนี้เอง น้ำท่วมมาก ปลูก ปลาชุกชุม ครูลักษณะนี้คงเป็นอย่างครูบิยะ ในเรื่องครูบ้านนอก คือขยันไปวางเบ็ด ครูพวกนี้ก็ขยันไปวางเบ็ดในเวลากลางคืนเหมือนกัน แต่ในเวลากลางวันไม่ได้สอนวิชาการอะไรให้ศิษย์ นอกจากวิชาพื้นสายเบ็ด ครูแจกด้ายและเบ็ดให้เด็กทุกคน ฝึกหัดพื้นสายเบ็ดแล้วเอามาส่งครู เป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร จนกว่าจะหมดฤดูกาลหน้าน้ำ

ลักษณะที่ 3 พวกครูนักพัฒนาหาความดีความชอบพิเศษ คอยเข้ากรม เข้ากระทรวง หรือคอยรับใช้ตามบ้านเจ้านาย มักอยู่ไม่ติดโรงเรียน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ก็ว่าไม่ได้ เพราะผู้ใหญ่ขอตัวไปใช้งานโรงเรียนก็ไม่ต้องทำ สอนก็ไม่ต้องสอน คอยรับใช้เจ้านายอยู่ที่บ้าน และที่ทำงานนั่นเอง แถมสิ้นปีมีความดีความชอบพิเศษอีกด้วย เพราะทำงานนอกราชการมาก

ลักษณะที่ 4 ครูในเมืองหลวงเราเอง เห็นกันอยู่ชัด ๆ บ่อย การจะกล่าวไปถึงครูที่อยู่ไกลบนเที่ยงห่างไกลกระทรวง พวกนี้มักไม่สอนเลย หรือสอนอย่างเสียไม่ได้ วิชาที่รับผิดชอบทั้งปีเปิดสมุดลูกศิษย์ ดูเห็นมีที่ครูสอนไปไม่ถึง 10 หน้า ครูชนิดนี้ไม่เข้าใจว่าผู้บริหารโรงเรียนได้เสียแล้วดูบ้างหรือไม่ ถ้าปล่อยทิ้งไว้ ไม่ใช่ครูหรอกที่ไร้วิญญาณ ลูกหลานไทยนั้นแหละจะไร้วิญญาณ คือ อ่านหนังสือไม่ออก

ลักษณะที่ 5 ครูกระหายความรู้ ส่วนมากครูพวกนี้มักจะศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่ำไป อายากยวิทยฐานะของตนเอง เมื่อไปเรียนก็ไม่มีเวลาจะดูหนังสือ แลมรายงานอาจารย์ก็สั่งให้ทำมากมาย มาสอนศิษย์ก็เลยปล่อยให้เด็กสอนกันเอง ครูก็นั่งอ่านตำราหรือทำรายงานไป เป็นอยู่อย่างนี้จนกว่าจะจบ

ลักษณะที่ 6 ครูช่างเจรจา ครูพวกนี้มักจะช่างคุย คุยแล้วก็ติดพัน เรียกว่า น้ำลายแตกฟอง หยุดไม่ได้ ลูกศิษย์เข้าห้องเรียน 20-30 นาที ครูยังยืนคุยอยู่หน้าห้องนั่นเอง หรือบางทีเข้าไปสอนได้เพียง 10-20 นาที แล้วก็ออกมายืนคุยกันใหม่ ครูพวกนี้มักจะอยู่ในโรงเรียนที่ผู้บริหารอยู่ไม่ติดโรงเรียน ผู้บริหารชั้นรองลงมาดีกว่ากันไม่ได้ เพราะไม่มีอำนาจให้คุณให้โทษ

ลักษณะที่ 7 ครูกันติดแก้ว ก็ยังดีอยู่หรอกที่อยู่ในห้องประจำ โดยสม่ำเสมอ สอนบ้างไม่สอนบ้าง ไม่ทิ้งลูกศิษย์ไปไหน ทำให้เด็กไม่ติดกันหัวร้างข้างแตก ครูชนิดนี้ชอบสอนแบบบรรยายอย่างกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย หรือไม่ก็อ่านให้เด็กฟัง โถ แล้วเด็กเล็ก ๆ จะไปรู้ไปเข้าใจเรื่องการสอนได้อย่างไรเล่า ไม่ใช่สิตนศึกษาในมหาวิทยาลัยนี่

ลักษณะที่ 8 ครูมีปลอกคอ อย่าเข้าใจเป็นอย่างอื่นมิใช่ตัวอะไรอย่างนั้นหรอก แต่ว่าเป็นคนของท่านผู้ใหญ่ ครูพวกนี้ไม่มีใครชอบสอนนาน ๆ เข้าห้องสอนที ฝนฟ้าพาลจะตกเสียให้ได้ เด็ก ๆ ตามธรรมดาถ้าครูไม่สอนก็เคยดีใจกันอยู่แล้ว ยิ่งพากันบ่นอยากจะเรียนเพราะครูหาย

หน้าหายตาไปเสียนาน ครูใหญ่ หรือผู้อำนวยการก็ว่าไม่ได้ เพราะเป็น
คนของท่านอธิบดี คนของคณบดี

ลักษณะที่ 9 ครูวุฒิสูง อุตส่าห์ว่าเรียนมาจนจบปริญญาโท
ปริญญาเอก สอนไม่ได้หรอกโรงเรียนประชาบาลหรือโรงเรียนมัธยม
ศึกษา ความรู้สูงเกินไปซะแล้ว ต้องสอนในมหาวิทยาลัยจึงจะสมภูมิรู้
ครั้นผู้บริหารไม่ยอมให้ไปสอนที่อื่น ครูก็เลยบดพลังไม่ยอมสอน ต้อวัน
ก้าวร้าวจนผู้บริหารระอา ให้สอนก็ไม่รับผิดชอบ เด็กคาถา ๆ ซึ่งเป็น
ลูกศิษย์ก็ได้แต่นั่งมองตูดาปริบ ๆ

ลักษณะที่ 10 ครูหมดกำลังใจ ครูพวกนี้น่าสงสารเคยมีวิญญาน
ครูอยู่เหนียวแน่น แต่ด้วยความไร้ศีลธรรมของผู้บริหาร จึงทำให้ครูชนิด
นี้ไร้วิญญานครู ครูพวกนี้ขยันทำงาน สอนเก่ง รักเด็ก ทำงานโดย
ไม่ปรีปากบ่นและไม่ย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก แต่พอถึงฤดูกาลขอความดี
ความชอบ ใคร ๆ ก็ชอบพูดกรอกหูอยู่เสมอว่า ผลงานของครูก็คือการ
สอน ฉะนั้น ครูชนิดนี้ควรจะได้รับความดีความชอบเป็นพิเศษ คือได้
2 ชั้น แต่ผลที่ปรากฏออกมาก็คือ ครูที่อยู่ใกล้ชิดผู้บริหารนั้นแหละ ผู้
บริหารมักจะนึกชื่อออกก่อนครูคนอื่น ๆ แล้วยังได้ 2 ชั้นทุกปีไปมิได้เว้น
ครูพวกนี้ก็หมดกำลังใจกลายเป็นครูไร้วิญญานเพราะความเห็นชาติของผู้
บริหาร

คงเห็นได้แล้วว่า การที่ครูไร้วิญญานครูนั้นอาจเกิดจาก ตัวครู
เองและสิ่งแวดล้อม เพื่อเห็นแก่นาคตของเยาวชนของชาติ ขอได้โปรด
เวียกวิญญานกลับมาเถิด *คุณครูครับ!*